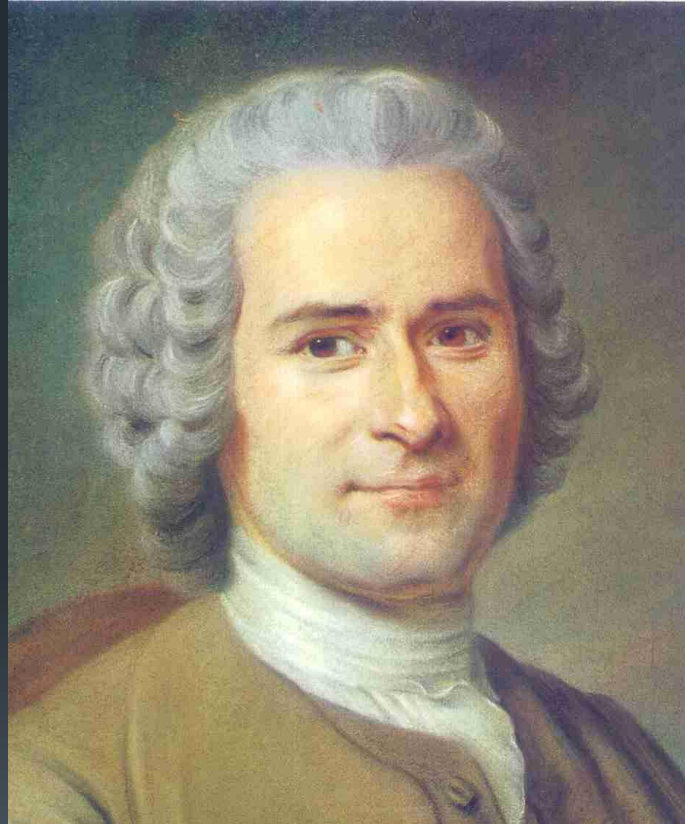

243. Rocznicą śmierci Jeana- Jacquesa Rousseau

Jean-Jacques Rousseau

- **ur. 28 czerwca 1712 w Genewie, zm. 2 lipca 1778 w Ermenonville,**
- **genewski pisarz tworzący w języku francuskim,**
- **filozof,**
- **pedagog,**
- **teoretyk muzyki.**

Jean-Jacques Rousseau

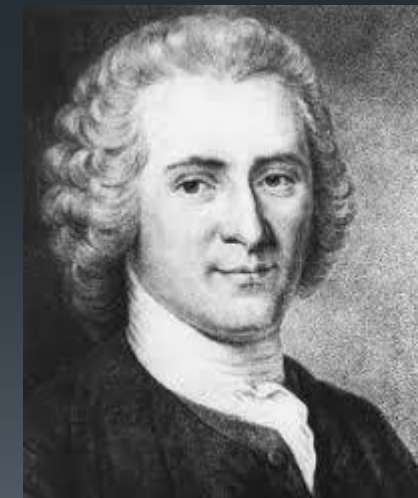

Źródło: *Internet*, [online], [dostęp 30.07.2018], Dostępny w Internecie:
<http://www.mojasocjologia.pl/rousseau-jan-jakub-jean-jacques-rousseau/>

-
- **Rousseau urodził się 28 czerwca 1712 w Genewie przy Grand'rue 40 w rodzinie protestanckiej,**
 - **jako drugi syn zegarmistrza, obywatela Genewy,**
 - **matka zmarła po porodzie, a w roku 1722 Genewę na zawsze opuścił jego ojciec, umieszczając syna pod opieką jego wuja,**
 - **Jean-Jacques początkowo uczył się w pobliskim Bossey, a po powrocie do Genewy w 1724 roku rozpoczął terminowanie u kancelisty miejskiego, a następnie rytownika.**

- **W 1728 roku Rousseau opuścił Genewę i rozpoczął tułaczkę.**
- **W Annecy spotkał panią Louise de Warens, która doradziła mu wyjazd do Turynu i skłoniła do przejścia na katolicyzm.**
- **Przez kilka miesięcy błąkał się, podejmował drobne prace, czasami kradł.**
- **Zaczął też uczyć muzyki, do czego nie miał początkowo kompetencji.**
- **W roku 1729 wrócił do Annecy i zamieszkał u pani de Warens.**
- **Przez kolejne lata podróżował i podejmował różne zajęcia (kopisty nut, nauczyciela śpiewu, guwenera, pracownika katastru sabaudzkiego), powracając co pewien czas do Annecy.**
- **Po osiągnięciu 21 lat został kochankiem pani de Warens, a z czasem również administratorem jej dóbr. Jednocześnie pracował intensywnie nad swoim wykształceniem i od 1737 zaczął pisać swoje pierwsze prace.**

- Początkiem działalności pisarskiej Rousseau stała się odpowiedź na konkurs ogłoszony przez Akademię w Dijon, Czy odnowienie sztuk i nauk przyczyniło się do odnowienia obyczajów? Rozprawa uzyskała zaszczytną pierwszą nagrodę.
- Dzieło to przyniosło mu duży rozgłos, dzięki czemu zawarł nowe znajomości;
- Przez kilkanaście lat był kochankiem i utrzymankiem baronowej de Warens;
- Po rozstaniu z nią przeżył najcięższe chwile swego życia, gdy przez kilka lat musiał pracować zarobkowo.
- Był to kluczowy moment dla zrozumienia jego mentalności:
- Rousseau bardzo ciężko przeżył fakt konieczności pracy zarobkowej; uznał, że świat jest niesprawiedliwy, skoro zmusza go do codziennej pracy;
- Ten kilkuletni epizod stworzył w nim postawę buntu wobec świata, postrzeganego teraz jako coś na kształt piekła.
- Stąd zrodziło się przeciwstawienie dobrego z natury człowieka.

- Początkowo współpracował z encyklopedystami, z którymi jednak szybko zerwał, gdyż poza kontestacją otaczającego świata, nic go z nimi nie łączyło.
- Potępiając ateizm i racjonalizm zrywał z głównym nurtem oświecenia; w rzeczywistości był pisarzem zwiastującym romantyzm i właściwie powinien zostać zaliczony do pierwszego pokolenia pisarzy tego nurtu.
- Pierwsze powodzenie literackie przyniósł mu nagrodzony przez Akademię w Dijon „Discours sur les sciences et les arts” (1750), w którym zaprzeczał wartości cywilizacji dla rozwoju ludzkości.
- W r. 1752 wystawił z powodzeniem przez siebie napisaną i skomponowaną operę „Le devin du village”, natomiast „Lettre sur la musique française” (1753), gdzie wypowiedział się za wyższością muzyki włoskiej.
- Odwiedziwszy 1754 rodziną Genewę wrócił do kalwinizmu. W r. 1755 napisał „Discours sur l’origine et les fondements de l’inégalité parmi les hommes” (przekład pol. 1819), zwalczający prawo własności i ustrój monarchiczny, współpracował również przy Encyklopedii Diderota, zwłaszcza w dziale muzyki.

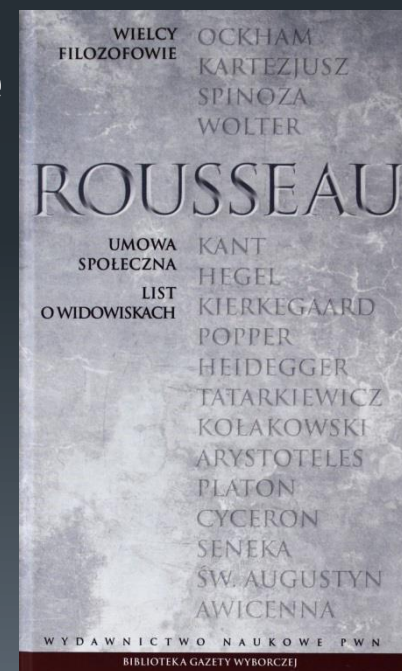
- Na zaproszenie pani d'Épinay w latach (1756–1757) mieszkał w tzw. Ermitage, willi pod Montmorency, pobyt ten jednak był zakłócony jego zmysłową namiętnością do hrabiny d'Houdetot i chorobliwą jego drażliwością, przez którą poróżnił się z najbliższymi przyjaciółmi (Diderot, Grimm, Madame Épinay).
- W l. (1758–1782) przebywał w Montmorency, gdzie doznawał opieki księcia Luxemburg. Jest to szczytowy okres jego działalności literackiej.
- Potem powstają kolejne dzieła Rousseau: „Lettre à d'Alembert sur les spectacles”, „La Nouvelle Héloïse”, „Le contrat social”, „Pigmalion”, „Lettres écrites de la montagne”, „Confessions”, „R. juge de Jean-Jacques” i w formie pamiętnika „Rêveries d'un promeneur solitaire”, „Uwagi nad rządem Polski”, „Dictionnaire de musique”, „Lettres sur la botanique”.

Emil, czyli o wychowaniu

- **Hasła powrotu do natury stały się tłem koncepcji wychowania naturalnego, której zasady przedstawił w poemacie dydaktycznym Emil, czyli o wychowaniu (1762).**
- **Wszystko jest dobre, co z rąk Stwórcy pochodzi, wszystko paczy się w rękach człowieka – takimi słowami rozpoczyna się Emil.**
- **Cztery rozdziały Emila poświęcone są wychowaniu mężczyzny w kolejnych etapach życia, natomiast ostatni, piąty rozdział Zofia, czyli kobieta Rousseau poświęcił wychowaniu płci pięknej.**
- **Twierdził, iż kobiety powinny być wychowywane odmiennie od mężczyzn, gdyż ich zadaniem jest spełnianie obowiązków domowych wynikających z bycia żonami i matkami. Ważne jest też, aby dziewczęta przysposabiać do bycia podległymi wobec mężów.**
- **Swój program wychowawczy odnosił do człowieka w ogóle, wykluczając wszelkie podziały polityczne, narodowość, klasę czy zawód.**

- Popularnym w okresie rewolucji francuskiej dziełem Rousseau był traktat polityczny „Umowa społeczna” (1762), w którym starał się odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób można usprawiedliwić istnienie społeczeństw zorganizowanych w państwach, które narzucają ludziom różne ograniczenia.
- Jedną z ostatnich prac Rousseau były powstałe z inspiracji konfederata barskiego Michała Wielhorskiego Uwagi o rządzie polskim (1772), w której Rousseau przedstawił reformę ustroju politycznego Rzeczypospolitej, kładąc nacisk na odpowiednie wychowanie młodzieży, które powinno mieć wybitnie narodowy charakter.

Źródło: *Internet*, [online], [dostęp 30.07.2018], Dostępny w Internecie:
<http://www.mojasocjologia.pl/rousseau-jan-jakub-jean-jacques-rousseau/>

Koncepcja Rousseau

- Zdaniem Rousseau literatura, nauka, sztuka nie prowadzą człowieka ku dobru – Rousseau odrzucał teorię postępu – gdyż rozwój umysłowy prowadzi do degradacji moralnej przez stłumienie naturalnych instynktów, które czyniły człowieka dobrym,
- Według Rousseau człowiek to „dobry dzikus”, czyli istota bez wychowania, nieznająca filozofii, literatury, kultury. Zdaniem Rousseau zapewnia mu to szczerść, otwartość, brak występków, którymi kieruje rozum, dążący do tego, by komuś coś zabrać. Dzikus także zabiera innym, ale nie dorabia uzasadnienia, nie snuje planów zaboru; działa wyłącznie instynktownie; kultura racjonalna zaś daje wyrachowanie, planowanie i przebiegłość.
- Człowiek pierwotny ma proste potrzeby: sen, seks, jedzenie. Codzienna walka z przyrodą hartuje go; jest większy niż człowiek współczesny, ma silniejsze mięśnie; te cechy fizyczne zanikły wraz z postęпами cywilizacji.

Koncepcja Rousseau

- **W wyniku postępu racjonalności, czyli kultury, człowiek stracił swoją naturalność, opancerzając się warstwami ogłady, manier, konwenansów, ale pod ich powierzchnią rozum wzbudza zawiść, zazdrość, pożądanie, co wytwarza między ludźmi wzajemną nieufność i zazdrość.**
- **Człowiek pierwotny rzekomo nie znał tej obłudy.**
- **Człowiek natury jest więc irracjonalny, a dzięki temu szczęśliwy.**
- **Cywilizowany jest nieszczęśliwy, ciągle chce czegoś więcej, na kogoś nastaje lub kogoś się boi.**
- **Rozum niszczy człowieka: wielkość Egiptu, Grecji, Rzymu to pokłosie nieracjonalności; póki były to ludy irracjonalne, instynktowne, uczuciowe, były wielkie moralnie i militarnie.**
- **Nauka i kultura – jakie wytworzyły – przyczyniły się wyłącznie do degeneracji moralnej, a cnoty zostały zastąpione przez intrygi, spiski, morderstwa.**
- **Cnoty publiczne upadły i zaczęła się dekadencja polityczna, która spowodowała upadek, a w konsekwencji podbój przez prymitywne plemiona.**

- **Koncepcja Rousseau jest stosunkowo prosta: nauka daje ludziom dobrobyt, który przeistacza się w zbytek, ten w rozprężenie, a to ostatnie w upadek.**
- **Wszystkie nauki to wynik zabobonu lub pychy: astronomia – dziecko zabobonu rozumu; retoryka i etyka – dzieci pychy rozumu; wynika z tego, że nauki są rozwinięciem przywar naszego rozumu.**
- **Człowiek z natury rodzi się dobry, ale ma w sobie zarodki zła (rozum), które nauka rozwija, dając im prymat nad instynktami.**
- **Wiedza jako taka, zdaniem Rousseau, nie jest zła, ale cywilizacja tak nas zepsuła, że umiemy ją wykorzystywać tylko ku rozwijaniu naszych wad i to dlatego Chrystus wybrał na apostołów prostaczków, a nie naukowców i filozofów.**
- **Rousseau chwali prymitywne życie pierwszych chrześcijan, które było szczęśliwe póki wśród nich nie pojawili się filozofowie i teologowie; ci, kierując się wyłącznie niezdrowymi ambicjami, sprowokowali konflikty personalne, które następnie zostały zracjonalizowane w postaci herezji i wojen religijnych.**

- **Główne dzieło Rousseau *Umowa społeczna* to klasyczna utopia polityczna, w której została opisana demokracja idealna.**
- **Praca ta pisana była w czasie absolutyzmu, gdy demokracja istniała tylko w Szwajcarii i Holandii, a także w chylącej się ku upadkowi Rzeczypospolitej.**
- **Rousseau stworzył jej model na podstawie pism starożytnych i wspomnień z dzieciństwa w Szwajcarii.**
- **Demokracja była ustrojem niewyobrażalnym dla ówczesnych ludzi i popularność tego dzieła wynikała z mody na nonkonformizm ludzi XVIII w.**
- **Sama idea była całkowitą utopią, gdyż zakładała, iż można założyć od nowa państwo już istniejące – wystarczy jedynie zebrać wszystkich obywateli i „założyć” państwo od nowa – udając, że istniejący świat polityczny nie istnieje.**
- **Utopia miała powstać przy zignorowaniu dotychczasowych struktur władzy i państw. Projekt umowy ma charakter czysto racjonalistycznej abstrakcji: lud zbiera się w jednym akcie głosowania „unieważnia” liczącą stulecia lub tysiąclecia tradycję narodową, polityczną i religijną społeczeństwa.**
- **Umowa delegitymizuje wszystko, co miało miejsce przed jej zawarciem.**
- **Lud ma prawo do rewolucyjnych zmian, przebudowy społecznej w każdej dziedzinie, może zmienić prawa natury, nadać sobie nową religię, a nawet napisać zupełnie od nowa swoją własną historię.**

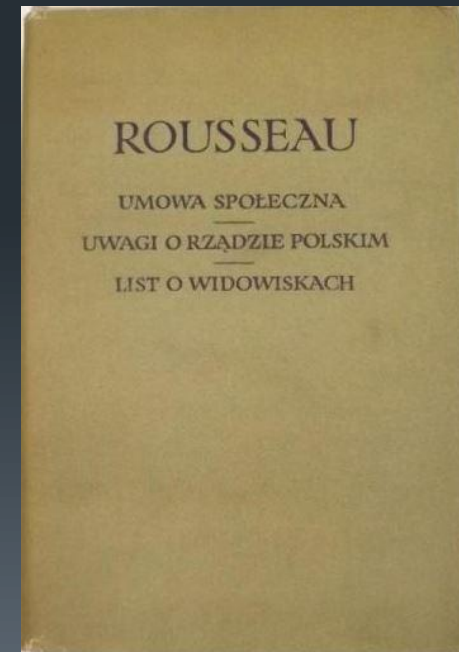
Źródło: *Internet*, [online], [dostęp 30.07.2018], Dostępny w Internecie:
<http://www.mojasocjologia.pl/rousseau-jan-jakub-jean-jacques-rousseau/>

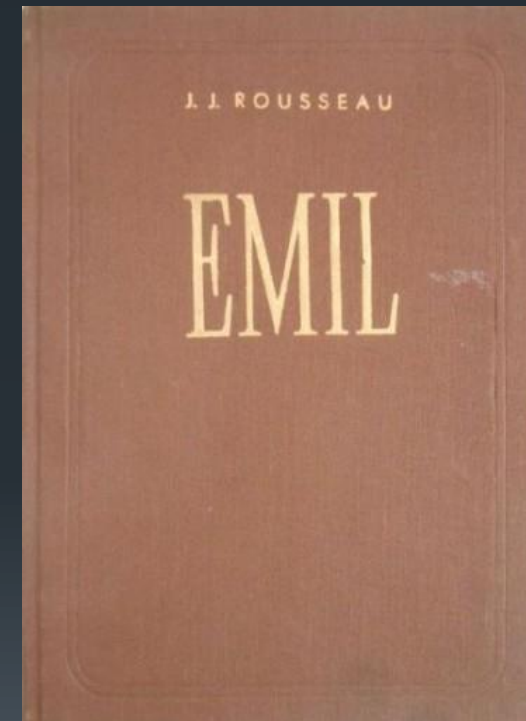
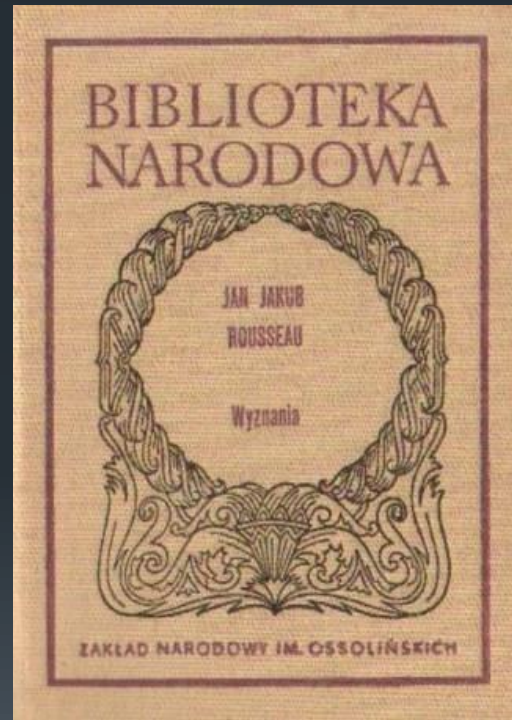
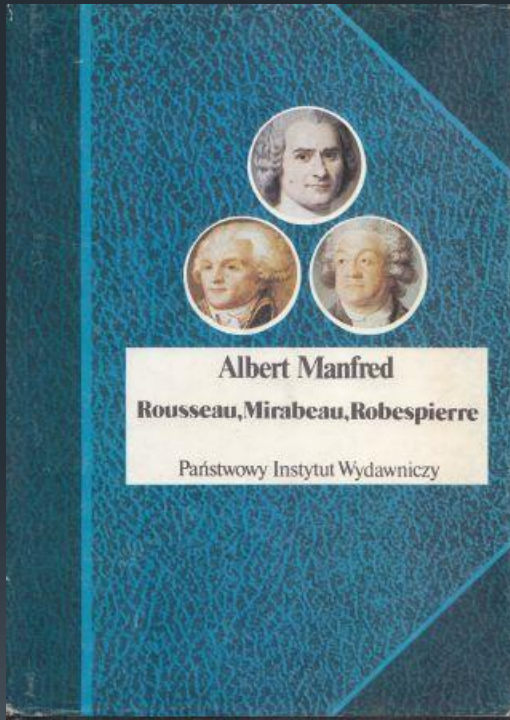
- **Odrzucając racjonalizm dotychczasowej kultury, Rousseau szukał ucieczki w hiperracjonalizmie projektu umowy społecznej; poprzez umowę społeczną chciał znieść jedną z przyczyn zła: nierówności społeczne wynikłe z pierwotnego przywłaszczenia ziemi.**
- **Według niego państwa dotychczasowe istniały z woli bogatych i dla zabezpieczenia ich interesów; umowa ma to odwrócić, stwarzając państwo na warunkach uznanych przez ogół, który dotychczas nie posiadał praw politycznych, co rzekomo jest sprzeczne z prawami natury.**
- **To, co charakteryzuje utopię Rousseau to przyjęte (i niedowiedzione) założenie, że opisana przezeń utopijna demokracja totalitarna jest jedynym prawowitym ustrojem i nawet jednomyślna zgoda ludu nie legitymuje innego ustroju.**
- **Lud bowiem nie ma prawa zrzec się własnej suwerennej woli i przelać ją na kogokolwiek. Wszelki inny ustrój jest więc tyranią, nawet jeśli istnieje za zgodą ludu i cieszy się jego poparciem.**
- **Teoria o niepodzielności i niezbywalności suwerenności ludu w praktyce stanowiła delegitymizację wszelkich innych ustrojów poza wymyśloną „demokracją totalitarną”.**

Najważniejsze dzieła Rousseau

- 1740 – *Projet pour l'éducation de M. De Sainte-Marie*, Plan nauczania syna Jeana Bonnota de Mably,
- 1745 – *Les Muses galantes*, Balet, wystawiony w operze paryskiej,
- 1747 – *l'Engagement téméraire*, Komedia,
- 1749 – *Discours sur les Sciences et les Arts*, Rozprawa o naukach i sztukach,
- 1754 – *Discours sur l'origine et les fondments de l'inegalite*, Wielka rozprawa o nierówności stanów pomiędzy ludźmi,
- 1766 – *Listy moralne w: Umowa społeczna. Uwagi o rządzie polskim. List o widowiskach*,
- 1761 – *Émile ou de l'Éducation*, Emil, czyli o wychowaniu,
- 1765 – *Projet de constitution pour la Corse*, Projekt konstytucji dla Korsyki,
- 1772 – *Considérations sur le gouvernement de la Pologne*, Uwagi o rządzie polskim.

Przykładowa literatura:

**Opracowała: Anna Nowak
Anna Tomal
Centrum Doskonalenia Nauczycieli
Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w Koninie
Filia w Słupcy**